

KALAUZ

AZ EMBERBARÁTI OKTATÁS ÉS NEVELÉS TERÉN. HAVI FOLYÓIRAT.

A testi és szellemi fogyatékosban szenvedőket gyámolító országos egyesület hivatalos közlönye.

A lap 1—3—5—7—9 számaait

az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó utolsó napján.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre . . . 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronként . . . . . 15 kr.
Egyes szám ára: . . . 25 kr.	Budapest, VIII., Sándor-utca 38.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: A hülyék tanításáról és neveléséről. — *Berinza János.* Tanév végén. — *Herodek Károly*

A hülyék tanításáról és neveléséről.

Azon körülménynél fogva, hogy az immár államivá lett s így új szervezettel bíró intézetünk az első értésitőt bocsájtja a nagy közönség tájékoztatása végett napvilágra; továbbá mivel hazánkban az emberiség legszánandóbb és legszerencsétlenebb teremtményei, a hülyék érdekében az államosítás előtt, tanítás és nevelés tekintetében alig történt számbavehető kísérletezés: nem választhattam volna ez első értesítő számára alkalmasabb tárgyat, mint, ha a hülyék tanításáról és neveléséről röviden bár, de általános vonásokban tájékoztatólag értekezem.

Mielőtt azonban erről szólanék, azon kérdést hozzuk tisztába: kiket nevezünk hülyéknek? s hogy a hülyék egyáltalában taníthatók-, nevelhetők-e?

A hülyeség (idiotismus) oka az agy akadályozott fejlődésében keresendő. E rendellenes állapot közelebbről hármasként vezethető vissza a szerint, a mint a szülők, nagyszülők s korábbi elődök testi, lelki beteges állapotát öröklő át az utód, vagy másodszor a szülésnél, esetleg annak utána eléforduló lokális megbetegedés, sérülés folytán szenved az újszülött, vagy végül, ha a központi szerv és csontos borítéka a koponyának hiányos képződése folytán támadtatik meg később.

Mindezen okok szellemi fejletlenséget, igen sok esetben e mellett még testi fogyatékossgot is idéznek elő.

Hülyének tehát azt az egyént nevezzük, a kinél a szellemi tevékenység vagy egyáltalában nincs, vagy csak nagyon

gyengén van kifejlődve s ebből kifolyólag az összes lelki erők: — értelem, akarat, kedélyi élet stb. — igen alacsony nívón állanak.

A szellem abnormis állapotának, — a teljes hozzáférhetlenségtől, a normalis szellemi tevékenység határáig, — igen sok foka van. Paedagógiai szempontból, nevelési és tanítási tekintetben azonban mi a rendellenes szellemi állapot tág keretébe tartozókat két csoportra osztjuk u. m. képezhetőkre és képezhetlenekre. A képezhetők csoportjába tartoznak a gyenge-tehetségűek (Schwachbefähigten), gyengeelműek (Schwachsinnigen) de ide sorozzuk a hülyéket is, addig a határig, a mik bizonyos gépies cselekedeteket még megtanulhatnak.

A gyengetehetségűek a fogalmak nagyobb tömege fölött rendelkeznek és azokat alkalmas időben rendezettebb alakban tudják használni, mint a gyengeelműek; éppen azért zárt intézeti nevelésre nem szorultak. számukra külön kisegítő iskolákat kellene szervezni. Ez alkalommal teljesen figyelmen kívül hagyom őket.

A képezhetlenek csoportjához pedig azon idióták tartoznak, a kik a környezetükben történő dolgok iránt teljesen fogékonytalanok. Ezek a tárgyakat, személyeket lassan, nehézkesen, minden érdeklődés nélkül, vagy egyáltalában nem kísérik figyelemmel; nem hallgatnak senki hívására, megégetik magukat a kályhánál, forró tárgyakat fognak meg minden érzékenyebb fájdalom nélkül, az indulatnak csak igen csekély jelét mutatják; izlés, szaglás semmi jelentőséggel nem bír előttük.

Már most azon kérdés előtt állunk: taníthatók-e a hülyék, nevezetesen azok, a kiket képezhetőknak minősítünk?

Sokan abban a véleményben vannak, hogy a „hülye“ szó minden taníthatóságot kizár; mert hiszen, ha már valaki tanításra alkalmas medium, akkor nem nevezhető hülyének.

Igaz, hogy ha ezen szerencsétlenek lelki életét tanulmányozzuk, azt fogjuk tapasztalni, hogy az alacsonyabb fokon álló hülyéknél a megtompított fogékonyság következtében a külvilág hatásai vagy éppen nem, vagy csak igen lassan szűrődnek a lélekbe s ennek következtében sem fogalmak, sem ítéletek nem képződhetnek, vagy ha képződtek is, ezen nyomok hamar elenyésznek. Ebből származik a figyelem, az emlékezet, a beszédképesség, de a testi ügyesség hiánya is. Hasonlóképen tompa a kedélyi élet is, habár ez általánosságban fogékonyabb, mint az intellektualis kör. Az akarat-erő szintén gyenge, a mozgások tökéletlennek, határozatlanok, öntudatnélküliek. Ezen alacsony foktól kezdve fölfelé találunk aztán olyan hülyéket is, a kik a külbehatóságok iránt nagyobb fokékonyságot tanúsítanak bár, de ezen behatóságok szintén összefüggéstelenek s igen zavart alakban reprodukálnak. A

hülyeség fokozatain még feljebb tapasztaljuk. Hogy a növedékek, egyes szókkal, sőt összefüggő mondat szerkezettel is kifejezik magukat, van bizonyos gépies ügyességük, kedély állapotuk is derültebb, a környezet irányban pedig gyermekies szeretetet és ragaszkodást tanusítanak.

Azonban az értelemnek, kedélynek és érzésnek ezen nyilvánulásai az önálló gondolkodással bíró normális gyermekekétől nagyban különböznek; mert míg ezeknél a pszichikai tett gyors, éles és következetes s minden tettüket bizonyos önállóság jellemzi: addig a hülyének minden cselekvését csak pillanatnyi izgatottsága következményének lehet és tekintenünk. A hülye pl. csak gépiesen dolgozik s ha legcsekélyebb ellentétlással talál, megszűnik dolgozni. Szóval a hülyének egész lényé elárulja, hogy nála természetellenes állapottal állunk szemben, hogy nem normális emberi teremtmény, hanem miként anyanyelvünk nevezi ezen szerencsétlen embertársunkat: hülye.

Mindezek dacára — hála a Gondviselésnek — a hülyék is képezhetők. Meggyőződhetik erről bárki is, ha a számukra fenálló intézetekbe bepillant. Meggyőződhetik nevezetesen arról, hogy a szokásos tantárgyakban eredménynyel taníthatók; a házi munkálatokra felhasználhatók; közülük többen könnyebb iparágakban kiképezhetők; meggyőződhetik arról, hogy az alacsonyabb fokon állók tisztaságra, az exaltált természetűek nyugodtabb, jobb magaviseletre szoktathatók; de arról is szerezhethet meggyőződést, hogy a hülyék nem büntetés, nem kemény bánásmóddal idomíthatók, hanem paedagogiailag neveltetnek és taníthatnak.

Dr. Lenbuscher „Az agyvelő bántalmai“ című munkájában saját tapasztalataiból igazolja, hogy azon hülye gyermekeknek, a kik intézetben neveltetnek, az értelmi erő gyarapszik s ennek gyarapodásával még az agyvelő tömege is szaporodik. Ez a megfigyelés is csak a hülyék oktathatósága mellett bizonyít.

Ha tehát némely laikus körben a hülyék taníthatósága nem is ismeretes, ez minket nem zavar abban a tudatban, hogy a hülyéknek az utánczás ösztönből folyó bizonyos mérvű fogékonyságuk van s kisebb-nagyobb mérvben ők is képezhetők.

Túl követelményekkel fellépni természetesen nem szabad, mert a kik azt hiszik, hogy a hülyék intézete valami csodaintézet, s az abban elhelyezett gyermekekből 2—3 év alatt kész embereket faragnak, azok nagyon tévednek. Azzal, hogy a hülyék képezhetők nem akarunk sem többet, sem kevesebbet állítani, csak annyit, hogy ők bizonyos korban a fejlődés egy bizonyos fokára emelhetők, azonban ez elért fokon is csak támogatással tarthatók fenn.

Mire alapítsuk most növendékeinkkel szemben tanítási eljárásunkat?

A hülyéknek az érzékszervek: a látás, hallás, szaglás, izlelés, tapintás szemléletkörébe eső dolgokról nincs fogalmuk; érzékszerveik aludni látszanak; mint a szent irás mondja: ép szemekkel nem látnak, ép fülekkel nem hallanak; a tárgyak, színek, alakok, izlelés és szag között különbséget tenni nem tudnak.

Ennélfogva a hülyék nevelésének és tanításának alapja nem lehet más, mint az *érzékszervek fejlesztése*. Az érzékszervek fejlesztésével kell kezdenünk a tanítást, hogy szunnyadó lelki erőik lassankint ébredjenek s hogy majdan az első fogalmakat érthetővé tudjuk tenni. Az ébredező lelki erőt pedig gyakorlatok által erősítjük.

Ha már, hogy úgy fejezzem ki magamat, megtanultak látni, hallani stb. csak akkor szereztethetünk velök fogalmakat a környezetünkben előforduló tárgyairól szemléltetés által.

A tanítónak tehát egész alant, a legelemibb dolgokon kell elkezdeni munkáját; oly dolgokon, a melyekről a normalis gyermeknek beszélni mit sem kell, mert ezek az ő lelkében önmaguktól keletkeznek.

Később is hosszú ideig kizárólag az érzékeikre támaszkodhatunk, sőt egyeseknél egész életükön át egyedül az érzékekre vagyunk utalva.

A tanításnál egymásra következő fokok lépnek fel:

Az I-ső, melyen az érzékszervek gyakoroltatnak, az *előkészítő fok*. E fok az nálunk, a mi megfelel a normalis gyermekek kisdédóvójának s ezen a fokon két évig maradnak a növendékek.

A II-ik fokon a tárgyak ismételt szemléltetése által egyes fogalmak közöltetnek.

A III-ik fokon az előző évben szemlélt tárgyak beszéltetnek meg, hogy a szerzett képzeteket egymással összekötni tudják.

A IV-ik fokon a beszéd különösen gyakoroltatik.

Az V-ik fokon önálló gondolkodásra szoktattatnak.

A VI-ik fokon lehet a tanítás a népiskolai tanítással egyenlő.

I. A gyermekek érzékeit akkor gyakoroljuk, ha szemlélni tanítjuk őket. E végből pl. fénylő tárgyakat mutatunk nekik s adunk a kezökbe, valamint hangot adókat -- csengettyűt, kis harangot, — hogy csengessenek vele.

A figyelem ezen első ösztönzését követhetik a test egyszerű mozgásai, mint: ülés, felállás a padban; kéznyújtás; lábemelés; kimenés a padból; felállás a székre, padra; ugrás; valamely tárgynak felemelése a padlóról stb. sok más ezekhez hasonló gyakorlatok. Továbbá következnek egyszerű játékok:

lapda, golyó, karika dobása, gurítása; kis kocsi huzás; tekebábuk felállogatása; összefogódzás és körben menés stb. Ha ezen gyakorlatok a tanító részéről kellő paedagógiai érzéssel vétenek elő, nemcsak az utánczó ösztönt nögtatják, biztatják, de egyuttal a gyenge akaraterőt is fejlesztik. A tanítónak mindig több és több gyakorlat által kell az ébredező lelki erőket erősíteni, ha pedig a gyermek ébresztése egyik oldalról hajótörést szenvedett, azonnal másik oldalról iparkodják lelkéhez férközni.

A gyermek figyelme még jobban élesül, ha a lapdát, golyót, meghatározott irány felé gurítani s a dobott lapdát megkapni tanulják, valamint ha egyenes vonalban egymás mellett menetgyakorlatokat végeznek.

A növendékek szemeit ezen a fokon színek megkülönböztetése által gyakorolni, bár lehet és kell is, azonban ez még most célhoz alig vezető fáradság.

A hallás gyakorlására szolgálnak élesen hangzó tárgyak, valamint a tanítónak erősen artikulált hangja.

A növendékek érzését tárgyak megtapintása; izlését, szaglását megfelelő tárgyak izleltetése, szagoltatása által gyakoroljuk.

A tanítónak ezen a fokon is sokat és mindig kell beszélnie s célját akkor érte el, ha gyermekek kisebb megbízásokat teljesíteni képesek.

A II-ik fokon tanulják a növendékek a környezetükben lévő tárgyakat ismerni, megnevezni, egymástól megkülönböztetni. Ezeket részben már az előkészítő fokon is tanulták, de ez főképen a második foknak képezi a feladatát

Továbbá Fröbel-féle gyakorlatokkal foglalkoznak, valamint arra törekszünk, hogy tagjaikat önállóan, tudatosan, akarva tudják használni.

A tanító két, egymástól lényegesen különböző tárgyat vesz a kezébe pl. lapdát és kalapot s addig szemlélteti velök, a mig kívánságára majd az egyiket, majd a másikat mutatják. Különös gond fordítandó arra, hogy az illető tárgyakat minél több érzék közvetítésével tegyük szemlélhetővé. Ezen az alapon azután mindig több és több tárgyat szemlélnék s tanulnak megismerni, megnevezni név, rész, szín, alak tekintetében.

Ezen fok célja el van érve, ha a gyermek nemcsak magát a tárgyat, hanem tulajdonságait is képes megfigyelni, szóval, ha a tárgyon észrevesz valamit.

A szemléltető oktatás mellett olvasási, írási gyakorlatok is fellépnek; szükséges továbbá, hogy ugy ezen a fokon, mint az ezután következőkön a gyermek hibás kiejtését javítsuk.

Az irvaolvasás tanításának alapja már ez előkészítő osztályban tétetik le; a midőn a gyermekek a szem és kéz gyakorlása, ügyesítése szempontjából pontokat kötnek össze vonalakkal, majd a pontoknak vonalakkal való összeköttetés által

alakokat, betűket rajzolnak. Ezen gyakorlatok szolgálnak az írás és olvasás előgyakorlataiul. A második fokon azonban önálló tárgyként lép fel; miután azonban az irvaolvasás tanítása rendkívül lassu és hosszas időt igényel, csupán a legkönnyebben utánozható 5—6 betű megismerésére írására terjeszkedhetik ki.

A III-ik fokon tovább folytatjuk azon foglalkoztató, megkülönböztető Fröbel-féle gyakorlatokat, a melyek az előző években fordultak elő. Az eddig tanult tárgyak használhatóság-, szín-, alak-, anyag tekintetében *megbeszéltetnek*, hogy a szerzett képzeteket egymással összekötni tudják. De még ezen a fokon is szem előtt tartandók az érzékszervek gyakorlását és az akaraterő ösztönzését célzó gyakorlatok.

Az irvaolvasást tovább folytatjuk s ennek az anyagát az előző év anyagának ismétlése mellett újabb 10—14 betű megismertetése képezi.

A IV-ik fokon az eddig tanultak kibővítettnek s a beszéd gyakorlására fordítjuk a fő figyelmet. Az irvaolvasásból az összes írott magán- és az egy-jegyű mássalhangzókat tanulják meg. Ugyanitt veszi kezdetét a vallás-, számolás- és rajz-oktatás.

A számolási oktatás elvontságánál fogva a legnehezebb tantárgy a növendékeknek. Az összeadás még meglehetősen meggy, a kivonás már nehezen, a szorzást alig fogják fel, az osztást pedig meg sem tanulhatják.

Az egyeseknél nem ritkán előforduló mechanikus és értelemnélküli számképzetek hasonlitanak az oly gyermekek beszédbeli, értelemnélküli fecsegéshez, a kikenél a beszéd- és értelem gyakorlatokat sok esetben hallgatási gyakorlatokká kell átváltoztatnunk.

A számolási oktatást szintén előkészítettük már a beszéd- és értelem gyakorlatok kapcsán; ezen a fokon, mint külön tantárgyat szemléltetésre alapítjuk s fő, hogy gyakorlatias legyen; mint Stötzner mondja: az iskolaszoba változzék át kereskedéssé, a hol minden lehető lehessen vásárolni.

Az V-ik fokon szoktattatnak a növendékek önálló gondolkodásra s az a kör, melyben eddig a tanítás mozgott concentricusan még inkább bővül; az összes kis betűkkel megismerkednek.

A VI-ik fokon lehet az eddig tanultakat kis fogalmazások alakjában rekapitulálni. Ezen a fokon a növendékek összes lelki erőit annyira képezzük, hogy a tanítás a népiskolai tanításnak megfelelő legyen. A beszéd- és értelemgyakorlatok főképen a természetrajz-, földrajzból- és történelemből meríti tárgyát, nagyon természetes, hogy nagy részletességbe itt sem bocsátkozhatunk.

A beszéd- és értelemgyakorlatok kapcsán az emlékező

tehetség gyakorlására minden fokon kiváló gond fordítandó. E végből rövid mondatokat, példa-beszédeket, valamint a beszéd- és értelemgyakorlatok anyagát összefoglaló rövid verseket be-
emléztetünk.

Meg kell itt még pár szóval emlékeznem a növendékek hibás beszédéről is. Tudvalévő dolog, hogy a hülyék igen nagy százaléka szenved kiejtési hibában, főképen hebegésben, de a dadogás is gyakran előfordul. A prognózis egyiknél sem kedvező, mert a növendékek általános állapota; az értelem hiánya; a testi szervezet, beszédszervezet hibái, elváltozásai súlyosbítják a bajt s a gyógyításnál nagy nehézségeket okoznak.

Mindazon által, ha a növendék valamely szót hibásan ejt ki, azt azonnal is javítjuk, de a beszédbeli fogyatékosok nagy számára való tekintettel a kiejtés javításával főképen a tanórarendben e célra felvett külön órákban foglalkozunk.

A hülyék oktatásánál, mint csoport tárgyak szerepelnek: az ének, torna, kézügyességi oktatás és női kézimunka.

Az ének oktatásban igen fontos nevelési eszközt találunk, azt tapasztaljuk nevezetesen, hogy a céltudatosan vezetett énekoktatás még a kezdetleges fokon álló növendékek hallását is ingerli. Az ének és zene az ugynevezett „alvókat“ is ébreszti s a teljes idióta zavaros tekintetét is vidámitja. Anyagot szolgáltat továbbá az ének az emlékező tehetség gyakorlására; erősíti a hangot, tisztábbá teszi a kiejtést. Ezeken kívül a kedélyre hatalmas befolyást gyakorol s az énekkel a különben szomorú intézeti élet felvidámittatik.

A növendékek már az előkészítő fokon tanulnak énekelni, de itt még nem bír ez méltósággal, hanem csak a gyermekek játékait, foglalkozásait kíséri. A többi fokon az ének már fel szabadul ezen játékszerű jellegétől és tanítására külön tanórákat szentelünk. De ezen a fokon is nagy szerepe van az énekléssel egybekötött játékoknak és tornázásnak. Ha ezen játékoknál a dal melódiája, rytmusa, szövege azzal, a mit a gyermekek éppen tesznek, teljes összhangzásban van; ha a tornagyakorlatoknál, különösen a menetgyakorlatoknál a mozgásokat megfelelő énekléssel kötjük össze, ennek a lelki erők harmonikus képzésére nagy befolyást kell gyakorolnia.

A torna a normális gyermekeknél hasznos; a mi növendékeinknél a gyenge karok, lábak, a bizonytalan menés, rossz testtartás kézzelfoghatólag bizonyítanak a torna szükségessége mellett. A normális gyermek természetből adott ösztönnel bír a mozgások iránt. A hülyénél a mozgás csak gépies, csak a legalsó ösztönök által van feltételezve. Tornázás által ezen mechanikusan fejlett mozgások az akarat uralma alá hajttnak s a növendékek mindinkább önálló mozgásra és cselekedetekre szoktattatnak.

A torna oktatásnál tekintettel kell lenni minden esetben a gyermek egyéniségére, azért nem törekedhetünk szembetűnő, művészies tornászatra, mely különben meg sem engedhető; meg kell elégednünk a test erősítésére, a figyelem élesítésére, az akaraterő, önbizalom felkeltésére irányuló, illedelmes magavi-selethez szoktató egyszerűbb gyakorlatokkal.

Ezen utóbbi célok szolgálatában állanak a különféle házimunkálatok végeztetése s a kézügyességi oktatás is.

A növendékek mindenféle könnyebb, majd nehezebb dol-gokkal foglaltatnak el a házban, kertben. A házi és kerti mun-kák végzése az ő egyéniségüknek leginkább megfelelő foglal-kozás. A kézügyességi oktatás anyagául szolgáltatnak az agyag-munkák, szalma-, vessző-, gyékény-munkák, kefe- és kosárkötés. A leányok pedig a mellett, hogy a háztartás min-den ágában segédkeznek: kötést, foltozást, varrást, az ügye-sebbek horgolást, himzést tanulnak.

Szabad időben a növendékek folytonos felügyelet mellett játsszással töltik idejüket.

Általában azt mondhatjuk, hogy a hülyék tanítása főbb vonásokban megegyezik a normális gyermekekéivel, csak több az egyes gyermekek individualitása, melyet a tanításnál tekin-tetbe kell vennünk.

Hogy azonban a hülyék tanítását sikeresen, foganatosan vihessük keresztül, ahhoz egy csomó methodikai ismeret, jár-tasság, kitartás, lelkesedés és ügy iránti szeretettel párosult nagy összegű türelem kívántatik. Nem annyira a módszer ha-tározó az eredményre, — habár ez is szükséges — mint inkább a tanító személye, szívóssága, türelme és kítartása. S ha mind-ezen tulajdonokkal rendelkezünk is, kénytelenek vagyunk be-vallani, hogy nem minden növendéket lehet, gyengeelméjűt sem, hülyét pedig csak elvétve — legyen bár képezhető — a fokozatok egész során átvezetnünk. Vannak olyanok, a kik már az előkészítő osztályban, majd a 2-ik, 3-ik fokon megállanak, s minden további kísérlet meddőnek bizonyul; de sőt erőlte-téssel az addig elért eredményt is kockára tennők.

Nehéz a feladatunk, de örömmel, mondhatnám büszkeség-gel áldozzuk fel minden időnket, összes tudásunkat e szeren-csétlen gyermekek érdekében.

Erős a hitem, hogy feladatunkat meg fogjuk oldani s enyhíteni fogjuk azon sok szülő fájdalmát, a kiket a sors gyermekeikben ily keményen sújtott.

Berinza János.

Tanév végén.

A budapesti siketnéma-iskola értesítője az 1897—98-ik tanévről, összeállította Borbély Sándor 115 lap, nyomtatott Budapesten, Boros E. és Csendes A. papirkereskedésében.

Borbélyt jeles tollu írónak ismerik, a kik irodalmi működését figyelemmel kísérik: úgy hát nem is várhatunk a jelen értesítőben mást, mint szakavatottsággal megírt: a tanévben lefolyt események lánczolatát, a növendékek előhaladását felmutató pontos és rendszeres kimutatást, az iskola keletkezésének és fejlődésének — válogatott kifejezésben — papírra vetését.

Az ismertetést az igazgató szavaival kezdem:

„Húszezren vannak hazánkban ilyenek (siketn.), kik Istennek ez ingyen adott ajándékából kizártan járnak-kelnek közöttünk s még csak szánakozásra sem hívják fel figyelmünket, — mint péld. a vakok“ — így ír bevezető részében, humánusan gondolkodó kartársunk. Felkorbácsolja a tekintélyes szám az ember lelkét, mert tudja, hogy vissza lehet adni a társadalomnak gondolkodni tudó, munkálkodásra alkalmas, a haza érdemes, hasznos polgáraivá lehet képezni nevelés-oktatással e szerencsétleneket, „a társadalom páriáit“; míg ennek hijával elvesznek, elzülленnek a szegények.

E megdöböntően magas szám, melyből a székes-fővárosra tetemes százalék jut, s mint az értesítő mondja, „körülbelül 100 a tanköteles korú gyermekek száma“ nem kerülhette el a törvényhatóság figyelmét.

Rémi Róbert volt ki az 1889. évi február havi közgyűlésen emelte fel szavát a siketnémák oktatása érdekében; felszólalásának csakhamar fogamatja is lett, amennyiben még 1890-ben testet öltött az eszme. Az eszme keresztül vitelével Krenedits Ferencz a vácsi siketnéma-intézet nagynevű igazgatója bizatott meg, ki azt az I. ker. állami tanítóképzővel kapcsolatban tervezte, a mely tervét szerencsésen keresztül is vitte.

Előzetesen a képezdés hallgatók számára állítottatott fel tanfolyam, mely kielégítő eredménnyel meglehetősen szép számú hallgató érdeklődése mellett működött 5 éven át; mely idő alatt 28 polgári és 58 elemi-iskola képezdei hallgatója volt kik a szabályzatokban előírt vizsgát sikeresen kiállották: ezek közül 8-an léptek pályánkra s maig is 5-en fáradoznak a „természet árvái“ nevelés oktatásán.

„E tanfolyam hasznosságát mereven tagadni meddő kísérlet volna; mert igaz ugyan, hogy paedagogiumi tárgyakkal már eléggé elfoglalt jelöltekből apostolokat várni, akik magukba

vegyék az eszmét s hirdessék azt az országban, amint ezt az optimizmus hitte — hiú remény volt; mindazonáltal többé-kevésbé minden hallgató megbarátkozott a siketnéma-oktatás eszméjével s mint ilyen szolgáltatokat még ezután is sokat tehet ez ügynek“.

Az iskola, mely a következő évben nyílt meg, házagot pótoltt s a legközelebbi mult évig ideiglenes jellegű volt, míg a lefolyt tanévben kapott szervezeti és házi szabályzatokat.

A szervezeti szabályzatban, mint több helyt találtam, úgy itt szintén látom azt az én szememben helytelen 43. §-t. Nem helyes az uraim, hogy közvetlen év elején osztják be az egyes osztályokat. Miért nem? mert, ha az év végén történik, sok igyekvő ember már eleve készül a következő évre: tesz, vesz, tervel s midőn hozzá kell fognia a tanításhoz, csak egy kis rendezésre van szüksége. Míg így sebtiben alkot, nincs meg a kellő idő, nincs meg a kellő nyugalom, így hát hiányzik a pozitív menet, a beosztás. Ezt a §-t szerintem úgy kellene megváltoztatni, hogy már a tanév végén jelöltesse ki az osztályvezetők a következő tanévre megfelelő osztályaikba. Igaz, talán némi akadálylyal jár ez, ámde a siker így mindenha biztosabb.

A 44. §-ban foglalt módszeres tanácskozmányok, melyek évente 4-szer tartatnak, szerfelett üdvösek, ma a mikor megállapodott módszer, egységes tanterv még nincs.

A felvételi anyakönyvben sok oly adatot találunk, mik az igazgató praktikus ügyességét domborítják ki. Így csak azokat leszek bátor felemlíteni, a melyek legkivált szemembe ötlöttek, s melyeknek értékét saját csekély gyakorlati képzettségemmel is jónak sőt aktualisnak találom. Ezek: „a *tantes-tület véleménye*“ a növendékekről; osztályzatot illetőleg pedig „a **mások** *beszédjének megértése*.“

Ez iskolának 7 éven át 47 növendéke volt, e jelentős számot főleg ez idei tanévben felvett növendékei szolgáltatják. Miután az internatusi rendszer eltörültetett, az ebbe fektetett összeg lényegesen több esztarnatusi növendék felvételét tette lehetővé: innen ered ez a szinte hihetlen felszaporodás, természetesen a fővárosban.

Az iskola fenntartási költsége a jelen tanévben 7742 frtot tett ki.

Budapesten „a siketnémák iskolájában“ 4 osztály volt és pedig az 1. parallel, IV. és VI. osztály 32 növendékkel.

Eme — gonddal készített — értesítő közrebocsátásokért csak elismeréssel adózhatik minden az ügy érdeklődő egyén.

De nem mulaszthatom el, hogy a külalakról is ne szóljak. Csinos kiállítás, minden ízében az összeállító külsin iránti érzékére vall, a külalak tetszetősége, olyan mint a csalétek: ingerli az embert a beltartalom olvasására.

Értesítő a képezhető hülyék és gyengeelműek budapesti orsz. m. kir. nevelő- és tanintézetéről az 1897/98. tanévben. 79 lap, nyomtatott Müller Károlynál Budapesten. Közli: Berinza János, igazgató.

Tartalmas füzetben számol be az igazgató intézetének évi működéséről. A mióta az intézet fennáll nem adatott ki ily részletes jelentés.

Az igazgató az első rész bevezető soraiban rövid áttekintést nyújt azon módról, mely szerint a szerencsétlen hülyék tanítandók és nevelendők. A sok gonddal és szakavatottsággal megírt fejezet minden ízében lefoglalja az érdeklődő figyelmét. *)

Örömmel constatáljuk, hogy a vallás erkölcsi nevelésnek ez intézetben a maga fontosságát és jogosultságát elismerik, ha még oly kevés is az, a mi a hülyék alacsony foku értelme miatt előadható, az igazgató hasonlata a kétkedőknek eléggé bizonyítja a vallásos nevelés-tanítás szükségességét; „az egy-szeri missionárius, midőn a hottentották seregét imádkozni tanította s azon kérdést intéztek hozzá: mire jó ez? hisz olyas valamit művel, mintha a vizes rostában akarná hordani, azt felelte: igaz, de ha kifolyik is az a víz, a rosta tisztul meg.“

Ugyancsak nagy gond fordítottatik a test edzésére is, ennek létjogosultsága érthető is, mert sehol sem kívánatos annyira a gyógytorna, mint olyan senyvedt test épségben tartására és erősítésére, milyen a hülyé-é.

Az intézetben 53 növendék volt 5 csoportban felosztva. Intézeti minőségre a következőleg oszlottak meg: alapítványos 24, dijas 9, feldijas 17, számfeletti 3.

Vallásra legtöbb izr. volt 22, kath. 21, ev. ref. 5, ág. ev. 4, g. kath. 1.

Az orsz. hülyék intézetében egy új dolgot találunk, melylyel megelőztük az összes külföldi hasonrendű intézeteket t. i. az ott alkalmazást nyert tanítók fél év után képesítő vizsgálatot tesznek s ennek alapján oklevelet is kapnak.

Az idei vizsga igen szép eredménnyel végződött; mely szerint hármán kitünő, egy jeles és egy általános jó oklevelet kaptak. Az ily eredmény után az új tanerőkhöz bizony vérmes reményeket köthet az intézet s hova-tova versenyre-hivhatja hasonrendű testvéreit is. De gratulálhat az eredményhez minden kartárs is.

A tanítóképző tanfolyamon, mint előadók működtek Roboz József; előadta a beszédhibák mikénti kezelését és hülyék lélek és nevelés-tanát.

*) Lásd első cikkünköt.

Dr. Mór Emil és Dr. Décsi Károly. előadták a boncz- és élettant.

Berinza János igazgató, előadta a hülyék oktatásának módszertanát és nevelés történetét.

Ugyancsak a lefolyt tanévben nyert az új intézet szervezeti szabályzatot és házirendet is.

Az adminisztratív és didacticai eredményeket tekintve, az igazgató nagy munkát végzett fényes sikerrel kevés idő alatt. A hatósága s a közönség, de meg maga is teljes megelégedéssel tekinthet munkájára.

Értesítés a kaposvári áll. segélyezett siketn. iskoláról az 1897/98. tanévben. Szerkesztette Klinda Kálmán 70 lap, nyomtatott Kaposvárt, Hagelmann Károlynál.

Terjedelmes füzetben számolt be Klinda Kálmán a kaposvári iskola az évi működéséről. Az a sisifusi munka, mit gyűjtés, tanítás körül végezett domborodik ki az értesítő sorából s azonkívül a nagy közönség meleg érdeklődése, melylyel a Dunántúl ezen új intézménye iránt viseltetik.

656-ot tesz ki az adminisztratív ügydarabok száma 10 hó alatt. E mellett tanítani is, bizonyára megkívánja egy ember teljes munkásságát, a melyért mi is teljes elismeréssel adózunk neki.

A kaposvári iskola vagyoni mérlege 14,374 frt 63 krt mutat. Ha a bevétel olyan arányokban halad miként azt az értesítő mutatja, hova-tova hatalmas iskolává nővi ki magát a kis dunántuli oáz.

10 növendéke volt az iskolának, kiket egy tanár vezetett heti 24 órai oktatással.

Mulasztott órák száma összesen 231, ebből igazolt 197, igazolatlan 34.

Korra legfiatalabb 6 éves, legidősebb 13 éves. Nem kívánunk ügyünk érdekében egyebet, mint tartsa meg Klinda úr munkásságát a jövőben s adjon a gondviselés még számosat, kik hasonló ügybuzgalommal viszik előbbre a siketnémák oktatásügyét.